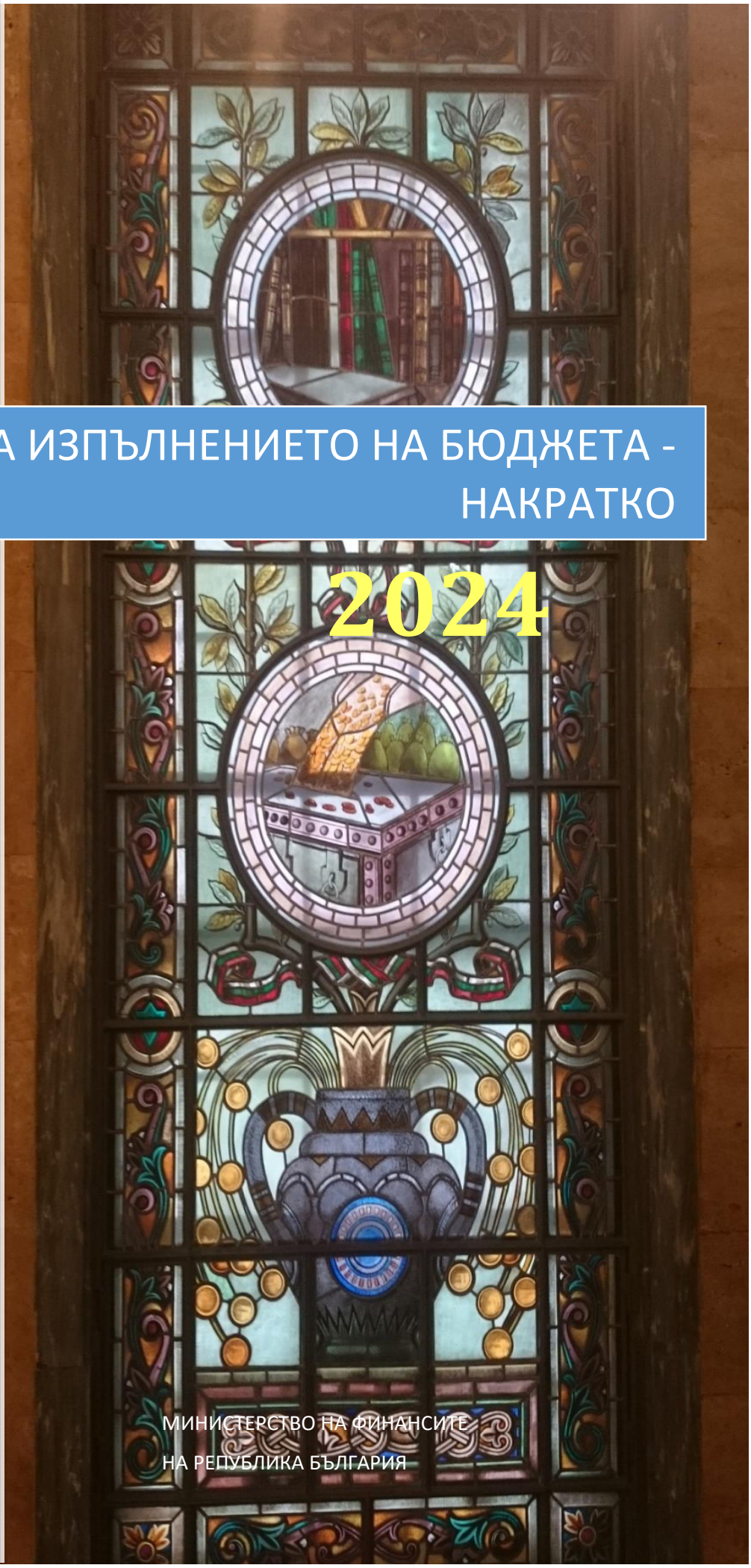

ОТЧЕТЪТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА БЮДЖЕТА - НАКРАТКО

2024

МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ

НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ВЪВЕДЕНИЕ

Основната цел на настоящия информационен бюлетин е ***да представи накратко и по разбираем начин основните акценти в отчета за изпълнението на Бюджет 2024.***

Отчетите за изпълнението на държавния бюджет по показателите, по които е приет, и на консолидираната фискална програма (КФП) са въз основа на годишните отчети на първостепенните разпоредители с бюджет и отчета на централния бюджет. Планирането, изпълнението и отчитането на КФП се извършва на ***касова основа***.

Държавният бюджет е годишният финансов план на държавата и се приема ежегодно от Народното събрание със Закона за държавния бюджет на Република България (ЗДБРБ) за съответната година. Освен държавния бюджет, Народното събрание приема и Закон за бюджета на държавното обществено осигуряване и Закон за бюджета на Националната здравноосигурителна каса при осигурена съгласуваност с държавния бюджет и включване в годишните разчети по КФП. На местно ниво общинските съвети приемат бюджетите на общините, като размерите на бюджетните взаимоотношения с държавния бюджет съответстват на приетите със закона за държавния бюджет за съответната година. Бюджетите на Българската академия на науките, държавните висши училища, Българската телеграфна агенция, Българската национална телевизия, Българското национално радио, както и другите обособени лица и структурни единици, включени в КФП, се приемат от управителните им органи съгласно законите, уреждащи техния статут.

Консолидираната фискална програма (КФП) е система от обобщени показатели на включените в нея бюджети, сметки за средства от ЕС и сметки за чужди средства на бюджетните организации. Чрез показателите на КФП се прави оценка на провежданата политика в областта на приходите (данъчно-осигурителната политика, ефективността на приходните администрации, формирането на неданъчните приходи, администрирането на помощите и др.), за преразпределителната функция на държавата и за приоритетните сектори, финансирани с публични средства. Бюджетното салдо, приходите и разходите по КФП са основните показатели при представянето на фискалната политика.

Акцент на фискалната политика е и разглеждането на показателите на т. нар. ***начислена основа за сектор „Държавно управление“***, който съгласно Европейската система от сметки 2010 (ЕСС 2010) включва всички институционални единици, които са производители на непазарна продукция, предназначена за индивидуално и колективно потребление. С други думи това са всички органи и институции на законодателната, изпълнителната и съдебната власт на държавата, вкл. общинските администрации и социалноосигурителните фондове. Този сектор включва и ограничен брой нефинансови предприятия с предимно непазарна продукция, контролирани от централното правителство или общинските администрации, които са извън обхвата на КФП, както и нетърговски организации извън КФП, но контролирани и основно финансирани от централното правителство и общинските администрации.

Независимо от различния обхват и методология за изчисляване на основните показатели по КФП и на сектор “Държавно управление“, техният преглед показва от различен ракурс целите и резултатите на провежданата фискална политика и бюджетната позиция за съответния период.

МАКРОИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ 2024 г.

Основни макроикономически индикатори[1] през 2024 г.

2,8 % реален растеж на БВП	• През 2024 г. реалният растеж на брутния вътрешен продукт на България се ускори до 2,8 % при 1,9 % през 2023 г.
202 861 млн. лв. БВП по текущи цени	• В номинално изражение БВП бе 202 861 млн. лв., което представлява растеж от 9,5 %.
2,6 % средногодишна инфлация	• Средногодишната инфлация, според хармонизирания индекс на потребителските цени (ХИПЦ), достигна 2,6 процента.
4,2 % коефициент на безработица	• През 2024 г. коефициентът на безработица в страната достигна 4,2 процента.
1,7 % ръст на производител-ността на труда	• През 2024 г. реалният растеж на производителността на труда се повиши до 1,7 %.
1,8 % от БВП дефицит по текущата сметка на платежния баланс	• Дефицитът по текущата сметка нарасна с 0,9 пр. п. до 1,8 % от БВП.

[1]Данните на НСИ за 2024 г. са предварителни и съответстват на използваните при изготвянето на Отчета за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2024 г. и придружаващите го документи, приет с Решение на МС № 673/26.09.2025 г.

Съпоставка на отчетните данни за макроикономическите показатели с допусканията и параметрите, заложени в макроикономическата прогноза по ЗДБРБ за 2024 г.

При съставяне на бюджета се използва за база макроикономическа прогноза на Министерството на финансите, която се основава на определени допускания и оценки към момента на нейното изготвяне. Съпоставката на реалните отчетни данни за БВП с използваните прогнозни оценки на етапа на планиране дава възможност да се оцени до каква степен изпълнението на бюджета следва прогнозирания макроикономически сценарий и да се идентифицират факторите, допринесли за отклонение на отчетните данни от прогнозите. Голяма част от тези фактори е трудно да бъдат обхванати и правилно оценени на етапа на изготвяне на прогнозата. Следващите редове обясняват наблюдаваните разлики между прогнозните и отчетните стойности на БВП за 2024 година.

Номиналната стойност на брутния вътрешен продукт за 2024 г., по отчетни данни към април 2025 г., е с 2 987 млн. лв. по-ниска от прогнозата, използвана в ЗДБРБ за 2024 г., изготвена през октомври 2023 г. Причината е най-вече надценяване на стойността на БВП за 2023 г. при изготвяне на Есенната макроикономическа прогноза за 2023 г., което е довело и до по-висока стойност за 2024 г.

Отчетеният реален растеж на БВП бе с 0,4 пр. п по-нисък спрямо прогнозирания в ЗДБРБ за 2024 г. Това се дължеше на инвестициите и по-конкретно на правителствените инвестиции. При изготвяне на прогнозата се очакваше растеж на този компонент, но в действителност бе отчетено намаление. В допълнение, външната среда беше по-слаба от очакваното, което доведе до намаление на износа. В същото време реалният растеж на потреблението бе по-висок от очаквания, поради по-слаб инфлационен натиск.

Дефлаторът на БВП за 2024 г. бе по-висок от прогнозирания с 2,2 пр. п., като съществен принос за това имаха дефлаторите на правителственото потребление и изменението на запасите.

Отчетеният ръст на заетите през 2024 г. надвишава с 0,5 пр. п. нивото, заложено в плана. До голяма степен разликата се дължи на много високия ръст на самонаетите лица през 2024 г. (1,5%) - показател, чиято динамика е трудна за прогнозиране. В допълнение, относително висок бе ръстът на заетите в строителството (4,8%), който съществено се ускори спрямо 2023 г. Нивото на безработица през 2024 г. бе много близко до заложеното в плана за бюджета. Оправдаха се очакванията ръстът на заетостта да се захранва най-вече с повишаване на икономическата активност на населението, както и с привличането на работници от други страни.

Разминаване се наблюдаваше по отношение на компенсацията на един нает, като прогнозирания номинален темп бе с 0,8 пр. п. по-висок спрямо отчетните данни. По-високият ръст на индикатора се очакваше по линия на заложените увеличения на минималната работна заплата и възнаграждението в бюджетния сектор, които нямаха толкова силен ефект върху ръста на компенсациите на един нает спрямо очакваното в есенната прогноза.

Прогнозата за средногодишната инфлация в страната през 2024 г. бе по-висока с 2,2 пр. п. в сравнение с отчетните данни. Подобна разлика бе наблюдавана и по отношение на профила на изменение на общия ХИПЦ по месеци на годишна база през годината. От една страна, влияние за това оказа както по-високото прогнозирано повишение на потребителките цени в края на 2023 г., в сравнение с отчетеното, но също и по-голямото от очакваното поевтиняване на енергийните суровини, и най-вече природния газ, и храните на международните пазари,

подкрепено от засилването на европейската валута, при очаквана обезценка, според използваните допускания.

По отношение на платежния баланс, през 2024 г. бе отчетен дефицит по текущата сметка от 1,8 % от БВП спрямо прогнозираната балансирана стойност. Общото салдо в търговията бе излишък от 2,3 % от БВП, при очаквани 2 %. Отчетните данни на изменение във външната търговия със стоки съответстваха на очакваната посока – по-бързо възстановяване при вноса, спрямо това при износа. Номиналните темпове обаче се отклониха съществено спрямо прогнозата, доколкото реалните темпове както на вътрешното (по отношение на инвестициите), така и на външното търсене бяха по-ниски от очакваните при съставянето на Бюджета. Реализираните дефлатори (цени на внос и износ) също бяха по-ниски от прогнозираните. Съответно, отчетените нива както на вноса, така и на износа на стоки бяха по-ниски от прогнозата, като влошаването на търговския баланс, изразен като съотношение спрямо БВП, бе малко по-силно от очакваното. Същевременно, отчетеният баланс при търговията с услугите бе по-висок от прогнозирания, основно повлиян от по-висок износ на туристически и ИКТ услуги. Общото салдо на доходните статии през годината достигна дефицит от 4,1 % от БВП, спрямо очакван 2 %. Отклонението спрямо прогнозата се дължи почти изцяло на реализирания по-голям дефицит при първичния доход (изплатен доход от преки инвестиции).

Растежът на кредита за неправителствения сектор през 2024 г. се ускори при очаквания за слабо забавяне в макроикономическата прогноза, използвана за разработването на Закона за държавния бюджет на Република България за 2024 г. От една страна, това се дължеше на силното ускорение на ръста на овърдрафта за нефинансови предприятия, което доведе до общо ускорение на вземанията от предприятия. От друга страна, кредитът за домакинства продължи да се ускорява значително поради слабата трансмисия на паричната политика на ЕЦБ, все още ниските лихвени проценти по жилищни кредити, продължаващото нарастване на цените на жилища, както и нарастването на заетостта и доходите.

ОСНОВНИ АКЦЕНТИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА ПАРАМЕТРИТЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА БЮДЖЕТА ЗА 2024 г.

Фискалните развития през 2024 г. бяха доминирани от множество фактори, влияещи разнопосочно върху бюджетните показатели. Тенденцията на забавяне и спад при инфлацията продължи през цялата година, а безработицата остана на ниско равнище. От друга страна обаче, страната отново се завърна към период на политическа нестабилност, което съответно доведе до по-голяма неопределеност сред икономическите субекти за политиките и приоритетите, които ще бъдат следвани в краткосрочен и средносрочен план. Върху фиска продължиха да оказват влияние цените на международните пазари на суровините и енергоносителите, нарушените вериги за доставка, наложените санкции поради войната в Украйна и други.

Салдото по консолидираната фискална програма на касова основа за 2024 г. е отрицателно в размер на 6 163,6 млн. лева. Отнесен към БВП, дефицитът по КФП за 2024 г. представлява 3,0 % от БВП. Индикативният размер на дефицита по КФП за 2024 г. в разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. възлиза на 6 219,3 млн. лв., което означава, че салдото по КФП за 2024 г. съответства на заложеното в програмата за годината.

Заложените в ЗДБРБ за 2024 г. ограничители по отношение на държавния дълг са спазени. В номинално изражение държавният дълг към края на 2024 г. възлиза на 47,4 млрд. лв. (23,4 % от прогнозния БВП), или под прага на предвиденото в ЗДБРБ за 2024 г. дългово ограничение

От страна на приходите се наблюдаваше нарастване на данъчните приходи, докато приходите в частта на помощите и даренията (основно грантове по програмите и фондовете на ЕС) и неданъчните приходи се свиха спрямо отчетените за предходната година. В номинално изражение **приходите** по КФП възлязоха на 72,0 млрд. лв., което представлява 95,7 на сто от планираните приходи и помощи с разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. Неизпълнението на разчетите по приходите по КФП се дължи основно на получените по-ниски от планираните приходи от помощи и дарения по сметките за средства от ЕС (поради непостъпване на втория и третия транш по Плана за възстановяване и устойчивост). Приходите по националния бюджет са близки до плана за годината, като преизпълнението на разчетите при данъчните приходи компенсира изцяло неизпълнението на разчетите при неданъчните приходи. Данъчните приходи по КФП (вкл. приходите от осигурителни вноски) са в размер на 58,7 млрд. лв., което представлява изпълнение 101,3 на сто спрямо разчета за годината. Съпоставено с 2023 г., приходите в групата нарастват в номинално изражение с 6,4 млрд. лв. (12,2 на сто). Неданъчните приходи са в размер на около 9,7 млрд. лв., като остават по-ниски от планираните с разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. (10,3 млрд. лв.), което се дължи основно на по-ниски от планираните постъпления от продажба на квоти за емисии на парникови газове по бюджета на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ (ФСЕС), по-ниски приходи от държавни и общински такси и други. Приходите в частта на помощите и даренията (основно грантове по програмите и фондовете на ЕС) са в размер на около 3,6 млрд. лв., като остават значително под заложените в разчета към ЗДБРБ за 2024 г. (7,1 млрд. лв.). Това се дължи на непостъпване на планираните втори и трети транш по Плана за възстановяване и устойчивост и част от планираните приходи по оперативните програми на ЕС (неизпълнение на разчетите по приходите от помощи и дарения по КФП с около 3,4 млрд. лв.).

Разходите по КФП (вкл. вноската на Република България в бюджета на ЕС) за 2024 г. са в размер на 78,2 млрд. лв., което представлява 95,9 % от планираните с разчетите към ЗДБРБ за

2024 г. По-ниски от планираните са разходите основно по сметките за средства от ЕС, докато разходите по националния бюджет превишават разчетите за годината, което се дължи на по-високи от планираните разходи по бюджетите на общините. По-ниско от планираното е усвояването на средства по Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ), както и при някои от оперативните програми по новия програмен период, което изцяло компенсира неизпълнението в частта на приходите и помощите, представено по-горе.

При отделните елементи на разходите, съпоставено с предходната година, най-значителен номинален ръст се отчита при социалните и здравноосигурителните разходи (4,7 млрд. лв. или 15,7 на сто), в т. ч. разходите за пенсии нарастват с 2,6 млрд. лв. (13,3 на сто).

Друг елемент на разходите, при който се отчита съществено нарастване спрямо предходната година (с 3,0 млрд. лв. или 17,5 на сто) са разходите за персонал. Разгледани по съставни бюджети, най-съществена част от номиналното нарастване на разходите за персонал се формира по бюджетите на общините, които нарастват с близо 1,3 млрд. лв. (18,5 на сто), следвани от разходите за персонал по държавния бюджет, където те нарастват с 1,4 млрд. лв. (15,9 на сто). В разходите за персонал по бюджетите на общините се включват и разходи за други възнаграждения, които се изплащат за сметка на трансфери от бюджета на МТСП за осъществявани социални услуги. Нарастването на разходите в частта на заплатите се дължи основно на увеличение на размера на възнагражденията със ЗДБРБ за 2023 г. и 2024 г., както и на редица законодателни промени и актове на Министерския съвет, които бяха одобрени през второто полугодие на 2023 г. и през 2024 г., вкл. одобреното увеличение на възнагражденията на лицата от академичния състав в държавните висши училища за достигане на средната брутна заплата до не по-малко от 180 на сто от средната брутна заплата за страната, което бе одобрено с промени в Закона за висшето образование.

Разходите за издръжка и субсидии остават близки до отчетените за 2023 г., докато капиталовите разходи отчитат значително свиване поради базов ефект в предходната година от по-високите разходи по приключилите проекти по предходния програмен период 2013-2020 г., допустими за разплащане до края на 2023 г. Това концентрира значителни по размер разходи по сметките за средства от ЕС в края на 2023 г., докато през 2024 година усвояването на разходите по програмите и фондовете на ЕС е по-равномерно и такава концентрация на разходи не се наблюдава. Съпоставено с разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. усвояването на разходите по сметката за средства от ЕС на Национален фонд се запазва ниско. Отчетените разходи са 44,4 % спрямо заложените разчети. Изпълнението на разходите по оперативните програми от програмен период 2014-2020 г. и програмите от програмен период 2021-2027 г. (включително и програмите за трансгранично сътрудничество по външни граници на ЕС) е 71,1%, което се дължи основно на наваксване на изпълнението на програмите от ПП 2021-2027. Основното неизпълнение на заложените разходи за 2024 г. е в частта на НПВУ - усвояването е едва 29,9 %, причина за което е късното стартиране и все още слабия ритъм за изпълнение, върху които влияе и предоговарянето на Плана по линия на чл. 21 от Регламент (EU) 2021/241. Принципът на изпълнение на Механизма за възстановяване и устойчивост, а именно постигане на резултат, комплексно по инвестиции и реформи, и не прякото му обвързване с разходи, създава затруднения при необходимост от адаптиране на изпълнението на инвестициите и води до несигурност по отношение на финансирането, което ще бъде получено от ЕС за извършените разходи.

Основните предизвикателства в хода на бюджетното изпълнение през 2024 г. и потенциални ефекти върху бюджета за 2025 г.

Основните предизвикателства, пред които бе изправено изпълнението на бюджета бяха по няколко направления:

- Фискалната рамка към внесения в НС в края на 2023 г. законопроект за държавния бюджет за 2024 г. (РМС №830/24.11.2023 г.) бе изготвена при допускане индикативният

размер на салдото по КФП да възлезе на дефицит в размер на 6 219,3 млн. лв. (3,0 % от прогнозния БВП). Залагането на тази индикативна цел е точно на границата на допустимото по националните фискални правила ниво на дефицит по КФП, което на практика означава, че в разчетите липсва какъвто и да било буфер в случай на негативно развитие на параметрите по приходите и разходите спрямо прогнозираните с разчетите.

- Непостъпването на втория, респективно третия транш по МВУ, доведоха до неизпълнение на разчетите на общо приходите и помощите по КФП за 2024 г. в значителен размер (3,3 млрд. лв.). Забавянето при изпълнението на целите и реформите по плана се отрази и в по-ниско от планираното усвояване на разходите по сметките за средства от ЕС, което позволи негативният ефект в приходите изцяло да бъде компенсиран от по-ниски от планираните разходи, основно в частта на капиталовите разходи. От гледна точка на бюджета за 2025 г. и 2026 г. последното създава натиск върху разходите поради изключително кратките срокове за приключване на проектите по НПВУ. Неусвояването на разходите по сметките за средства от ЕС през 2024 г. измества и концентрира значителни по размер плащания в 2025 г. и първата половина на 2026 г., което от своя страна е възможно да повлияе върху националния бюджет с потенциално по-високо ниво на финансиране по вече започнали дейности по Плана и свиване на националните разходи, съответно напрежение по отношение на фискалното правило по чл. 27, ал. 4 на ЗПФ.
- Със свое решение от 26 юли 2024 г. (ДВ, бр. 64 от 2024 г.) Народното събрание възложи на Министерския съвет в срок от 7 дни да приеме Програма за предоставяне на компенсации, свързани с цените на електрическата енергия на небитовите крайни клиенти съгласно чл. 36б, ал. 1, т. 4 от Закона за енергетиката, за периода от 1 юли 2024 г. до 31 декември 2024 г. В Решението на Народното събрание бе фиксиран и нов по-нисък от прилагания праг за изплащане на компенсации, като средномесечната цена на БНЕБ за сегмента „ден напред“, над която се изплащат компенсации, бе променена от 200 лева MWh на 180 лева на MWh. Прилагането на този по-нисък праг за изплащане на компенсации води до недостиг за финансиране на плащанията по програмата с приходи от целеви вноски и съответно натиск върху държавния бюджет за осигуряване на средства.
- Натиск върху разходите през 2024 г. оказаха редица непланирани с разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. разходи, в т.ч. за провеждането на два пъти на парламентарни избори (около 200 млн. лв.); за изплащането на т. н. помощ за Украйна на земеделските производители (650 млн. лв.), за увеличение на възнагражденията на академичния състав и на лицата по чл. 53, ал.1 от Закона за висшето образование в държавните висши училища и научните организации, прието с промени в Закона за висшето образование (184 млн. лв.) и други. Необходимият ресурс за тези непланирани разходи се наложи да бъде осигурен в рамките на одобрените разходи и трансфери по държавния бюджет със ЗДБРБ за 2024 г., чрез преструктуриране на разходите.
- Следва също така да се отбележи, че индикативният размер на прогнозния бюджет по проекти на Инвестиционната програма в Приложение № 2 и 3 към чл. 106 и 107 на ЗДБРБ за 2024 г. е по-висок от заложените разходи в разчетите към закона за бюджета за годината, което води до увеличение на задълженията по съответните бюджети на разпоредителите с бюджет. Неразплатените задължения оказват натиск върху бюджета за 2025 г. на касова основа.
- Разходите по бюджетите на общините значително надвишават планираните за 2024 г., което наложи по държавния бюджет да бъдат обезпечени компенсиращи мерки в значителен размер.

Програми за компенсиране на разходите на небитовите крайни клиенти на електрическа енергия и на операторите на електрическата и на електроразпределителните мрежи за закупуване на количествата електрическа енергия, потребена за технологични разходи

Със свое решение от 26 юли 2024 г. (ДВ, бр. 64 от 2024 г.) Народното събрание възложи на Министерския съвет в срок от 7 дни да приеме Програма за предоставяне на компенсации, свързани с цените на електрическата енергия на небитовите крайни клиенти съгласно чл. 36б, ал. 1, т. 4 от Закона за енергетиката, за периода от 1 юли 2024 г. до 31 декември 2024 г. В Решението на Народното събрание бе фиксиран и нов по-нисък от прилагания праг за изплащане на компенсации, като средномесечната цена на БНЕБ за сегмента „ден напред“, над която се изплащат компенсации бе променена от 200 лева MWh на 180 лева на MWh.

Към 31.12.2024 г. МС е одобрил програми с общ индикативен бюджет (ИБ) 877 млн. лв., в т.ч. с РМС № 294 от 23.04.2024 г. (изменено с РМС № 481 от 2024 г.) Програма за компенсиране на разходи на крайни клиенти за електрическа енергия за периода от 01.01.2024 г. до 31.12.2024 г. (50 млн. лв. ИБ), с РМС № 489 от 2024 г. (изменено с РМС № 542 от2024 г.) Програма за предоставяне на компенсации за предприятия, нагнетили природен газ в подземното газово хранилище (ПГХ) „Чирен“ в периода от 1 май 2022 г. до 11 октомври 2022 г. (278 млн. лв. ИБ) и с РМС № 546 от 2024 г. (изменено с РМС № 654 от 2024 г.) Програма за компенсиране на разходите на небитови крайни клиенти за електрическа енергия за периода от 1 юли 2024 г. до 31 декември 2024 г. (549 млн. лв. ИБ).

През отчетния период са изплатени общо 771,8 млн. лв., от които 343,1 млн. лв. от сметката за чужди средства и 428,7 млн. лв. (без отразено намаление с 10,1 млн. лв. възстановени разходи за компенсации от ОП) от постъпилите през 2024 г. приходи за тази цел. Изплатените разходи по програми са, както следва:

- 0,1 млн. лв. по одобрената с РМС № 688 от 2023 г. Програма за компенсиране на разходите на небитови крайни клиенти за електрическа енергия и на операторите на електропреносната и на електроразпределителните мрежи за закупуване на количествата електрическа енергия, потребена за технологични разходи за периода от 1 септември 2023 г. до 31 декември 2023 г.;
- 1,6 млн. лв. по одобрената с РМС 294 от 2024 г. (изменена с РМС № 481 от 2024 г.) Програма за компенсиране на разходи на крайни клиенти за електрическа енергия за периода от 1 януари 2024 г. до 31 декември 2024 г.;
- 228,6 млн. лв. по одобрената с РМС № 489 от 2024 г. (изменена с РМС № 542 от 2024 г.) Програма за предоставяне на компенсации за предприятия, нагнетили природен газ в подземното газово хранилище (ПГХ) „Чирен“ в периода от 1 май 2022 г. до 11 октомври 2022 г.;
- 541,5 млн. лв. по одобрената с РМС № 546 от 2024 г. (актуализирана с РМС № 654 от 2024 г.) Програма за компенсиране на разходите на крайни клиенти за електрическа енергия от 01.07.2024 г. до 31.12.2024 г.

Информация за разходи, свързани с хуманитарната криза от военните действия в Украйна

Отчетените от ПРБ и общините разходи за 2024 г. за финансиране на хуманитарната помощ, както и за справяне с последствията във връзка с военните действия в Украйна са в размер на 757,2 млн. лв., от които 737,7 млн. лв. за сметка на националния бюджет и 19,5 млн. лв. за сметка на средства от ЕС. От средствата по националния бюджет 45,9 млн. лв. са за сметка на одобрени средства по реда на чл. 105 от ЗДБРБ за 2024 г. Изразходваните от общините средства са в размер на 1,0 млн. лв.

Основни параметри по изпълнението на приходите и разходите по КФП за 2024 г.

Изпълнението на основните параметри по КФП за 2024 г., отнесено към предходната година и към програмата е, както следва:

(млн. лева)

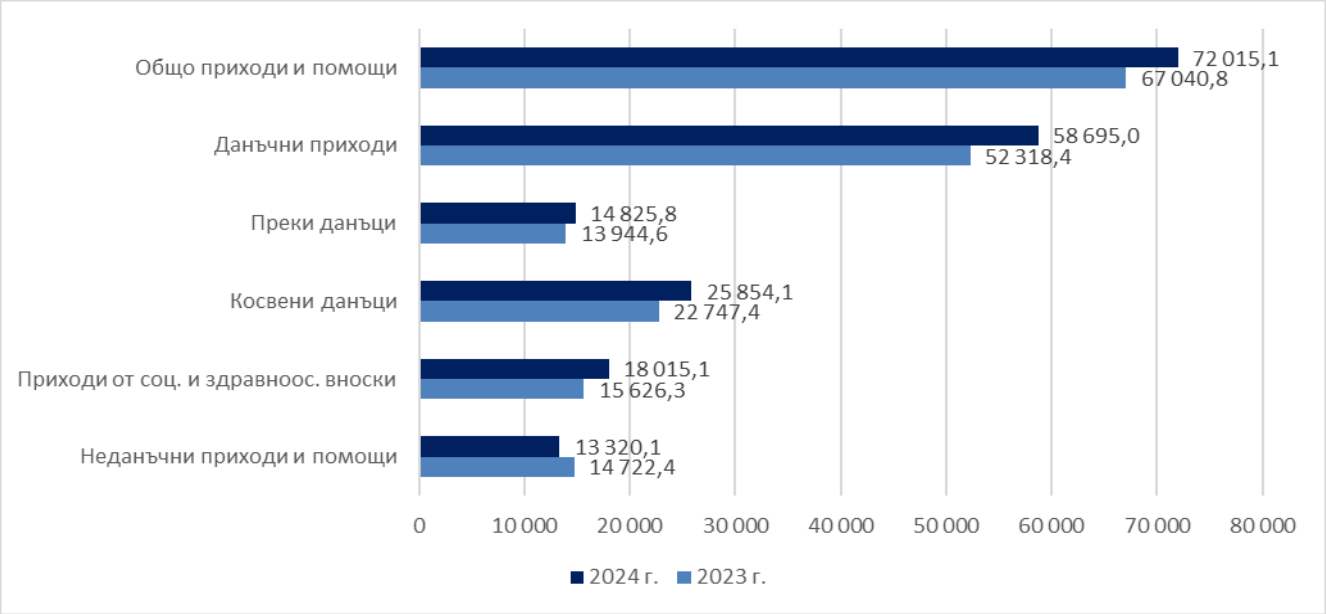
ПОКАЗАТЕЛИ[2]	Отчет 2023 г.	Програма[3] 2024 г.	Отчет 2024 г.	Изпълнение спрямо 2023 г. (%)	Изпълнение спрямо програма (%)
Приходи, помощи и дарения	**67 040,8**	**75 289,7**	**72 015,1**	**107,4%**	**95,7%**
-Данъчно-осигурителни приходи	52 318,4	57 950,8	58 695,0	112,2%	101,3%
Преки данъци	11 222,2	12 868,8	12 517,0	111,5%	97,3%
Косвени данъци	22 747,4	25 504,1	25 854,1	113,7%	101,4%
Приходи на социалното и здравното осигуряване	15 626,3	17 726,4	18 015,1	115,3%	101,6%
Други данъци	2 722,4	1 851,5	2 308,8	84,8%	124,7%
-Неданъчни приходи	10 891,8	10 258,2	9 687,9	88,9%	94,4%
-Помощи и дарения	3 830,7	7 080,7	3 632,2	94,8%	51,3%
Разходи и вноска в бюджета на ЕС	**72 658,9**	**81 509,0**	**78 178,8**	**107,6%**	**95,9%**
-Нелихвени разходи	69 978,2	78 227,3	75 577,6	108,0%	96,6%
Текущи нелихвени	60 712,4	68 096,5	68 726,6	113,2%	100,9%
в т.ч. социални и здравно-осигурителни плащания	29 947,3	35 141,3	34 656,9	115,7%	98,6%
Капиталови разходи	9 201,3	10 103,3	6 802,4	73,9%	67,3%
Предоставени текущи и капит. трансфери за чужбина	64,5	27,5	48,6	75,4%	176,8%
-Лихви	830,8	1 010,6	1 009,0	121,4%	99,8%
Външни лихви	681,9	852,7	849,9	124,7%	99,7%
Вътрешни лихви	149,0	157,9	159,0	106,7%	100,7%
-Вноска в бюджета на ЕС	1 849,9	2 271,1	1 592,1	86,1%	70,1%
Дефицит/излишък	**-5 618,1**	**-6 219,3**	**-6 163,6**		

Приходите, помощите и даренията по консолидираната фискална програма за 2024 г. са в размер на **72 015,1 млн. лв.**, което представлява 95,7 % от разчетите към ЗДБРБ за 2024 г., при 67 040,8 млн. лв. за 2023 г. или ръст от 4 974,3 млн. лева. През 2024 г. приходите, помощите и даренията представляват 35,5 % от БВП при 36,2 % от БВП през 2023 г. Изпълнението на приходите по държавния бюджет е 100,3 %, по бюджета на ДОО – 101,7 %, по бюджета на НЗОК – 102,6 %, по бюджетите на общините – 92,4 %, Разплащателна агенция към ДФ „Земеделие" (вкл. по бюджетите на бенефициентите) – 72,1 %, Национален фонд (вкл. по бюджетите на бенефициентите по оперативните програми) – 43,4 %.

[2] Поради закръгление в млн. лв. (респективно в проценти), някои сумарни позиции в таблиците и графиките не се изчерпват от съставните им числа.

[3] В колоната „програма" са посочени разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. (РМС № 830/24.11.2023 г.).
С оглед съпоставимост с отчетните данни на показателите по КФП по програмата за 2024 г.:
i) разчетите в позицията „Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи" са отнесени в съответните разходни позиции според основното предназначение на планираните средства;
ii) Нетният прираст на държавния резерв е отнесен в позицията „Капиталови разходи".

Приходи по КФП за 2023 г. и 2024 г. (млн. лв.)

*В частта на преките данъци са включени и другите данъци

Общата сума на ***данъчните постъпления*** (вкл. приходите от осигурителни вноски) за годината възлиза на 58 695,0 млн. лв. (101,3 % спрямо годишните разчети). Относителният дял на данъчните приходи към общите постъпления по КФП е 81,5 %. Данъчните постъпления за 2024 г. представляват 28,9 % от БВП за годината, при 28,2 % от БВП за 2023 г. Съпоставени с предходната година, данъчните приходи нарастват номинално с 6 376,6 млн. лв. (12,2 %).

Приходите в частта на *преките данъци* възлизат 12 517,0 млн. лв., което представлява 97,3 % от планираните за годината. Постъпленията от преки данъци за 2024 г. представляват 6,2 % от БВП при 6,1 % от БВП за 2023 г. Приходите от *косвени данъци* са в размер на 25 854,1 млн. лв., което представлява 101,4 % от годишния разчет. Постъпленията от косвени данъци представляват 12,7 % от БВП при 12,3 % за 2023 г. Постъпленията от *други данъци* (включват други данъци по ЗКПО, имуществени данъци и др.) са в размер на 2 308,8 млн. лв., което представлява 124,7 % спрямо годишните разчети за 2024 година.

Приходите от *социалноосигурителни и здравни вноски* за 2024 г. са в размер на 18 015,1 млн. лв., 101,6 % спрямо планираните за 2024 г. и с 2 388,8 млн. лв. (15,3 %) повече спрямо предходната година. Отнесени към БВП, приходите от социално и здравноосигурителни вноски за 2024 г. представляват 8,9 % при 8,4 % от БВП за 2023 г. Постъпилите през 2024 г. приходи от социалноосигурителни вноски са в размер на 13 008,2 млн. лв., което е 101,3 % изпълнение на заложените за 2024 г. разчети и с 1 698,1 млн. лв. (15,0 %) повече спрямо 2023 г. Приходите от здравноосигурителни вноски, постъпили по бюджета на НЗОК, са в размер на 5 006,9 млн. лв., което е 102,6 % изпълнение на заложените в ЗБНЗОК за 2024 г. средства и с 690,7 млн. лв. (16,0 %) повече спрямо 2023 г.

Неданъчните приходи са ***9 687,9 млн. лв.,*** което представлява 94,4 % от годишните разчети и се формират основно от приходи от държавни, общински и съдебни такси, приходи и доходи от собственост, приходи от концесии, приходи от продажба на квоти за емисии на парникови газове и други. Неданъчните приходи са по-ниски от планираните с разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. основно поради по-ниските постъпления от продажба на нефинансови активи (главно при постъпленията от продажба на квоти за емисии на парникови газове), поради по-ниски от планираните държавни и общински такси и други. Относителният дял на неданъчните приходи към общите постъпления по КФП е 13,5 %. Неданъчните постъпления за 2024 г. представляват 4,8 % от БВП за годината, при 5,9 % от БВП за 2023 г.

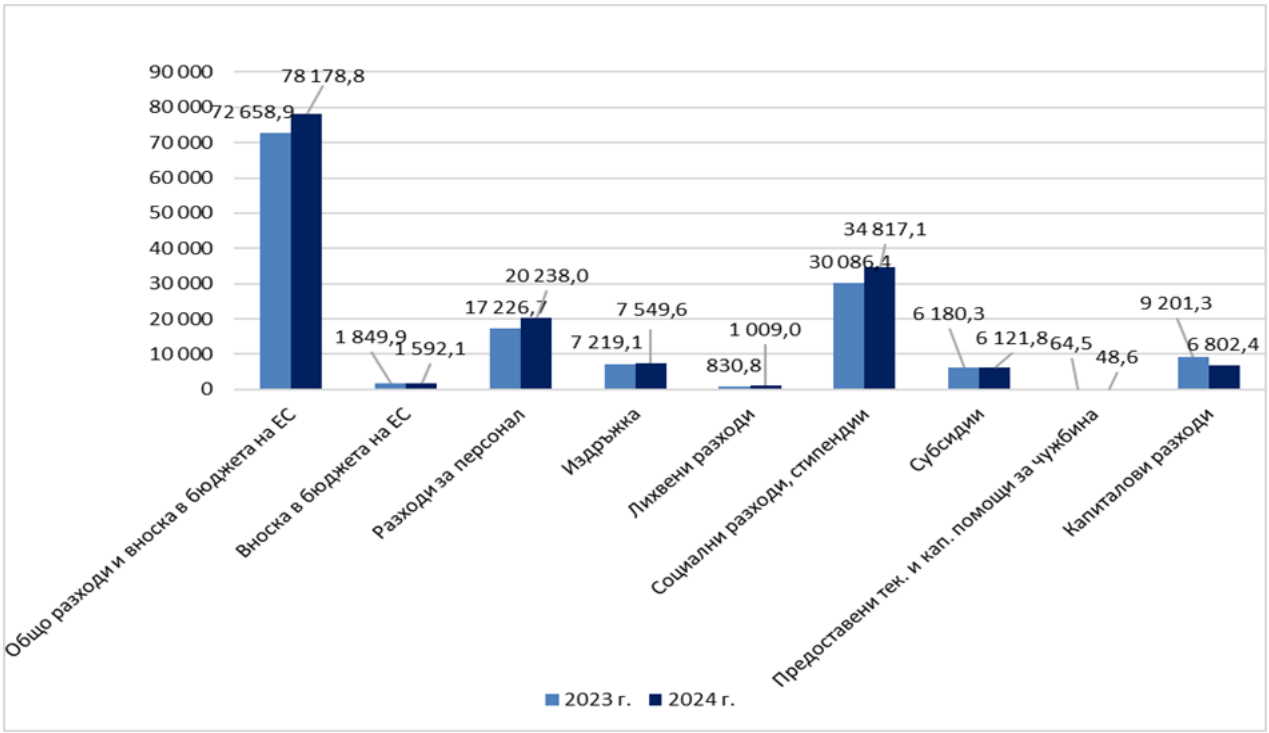
Помощите и даренията (основно помощи от фондовете на ЕС) за 2024 г. са в размер ***3 632,2 млн. лв.***, което представлява 51,3 % от разчета за годината. Постъпленията от помощи и дарения остават значително под заложените в разчета към ЗДБРБ за 2024 г. (7 080,7 млн. лв.), което се дължи основно на непостъпване на планираните втори и трети транш по Плана за възстановяване и устойчивост и на част от планираните приходи по оперативните програми на ЕС (неизпълнение на разчетите по приходите от помощи и дарения по КФП с 3,4 млрд. лв.). Постъпилите помощи и дарения за 2024 г. представляват 1,8 % от БВП за годината, при 2,1 % от БВП за 2023 г.

Общият размер на разходите по КФП (вкл. вноската на Република България в бюджета на ЕС) за годината **възлиза на 78 178,8 млн. лв.,** което е 95,9 % от годишните разчети. В номинално изражение разходите нарастват спрямо 2023 г. с 5 519,9 млн. лв. (7,6 %).

Разгледани по икономически елементи разходите нарастват основно в частта на социалните разходи, вследствие на изплатените по-високи пенсии след влезлите в сила увеличения от юли 2023 г. и юли 2024 г., както и при разходите за персонал, след увеличението на възнагражденията на педагогическия персонал, увеличението на възнагражденията на лицата от академичния състав в държавните висши училища, като и при други администрации със ЗДБРБ за 2023 г., ЗДБРБ за 2024 г., Закона за висшето образование и други.

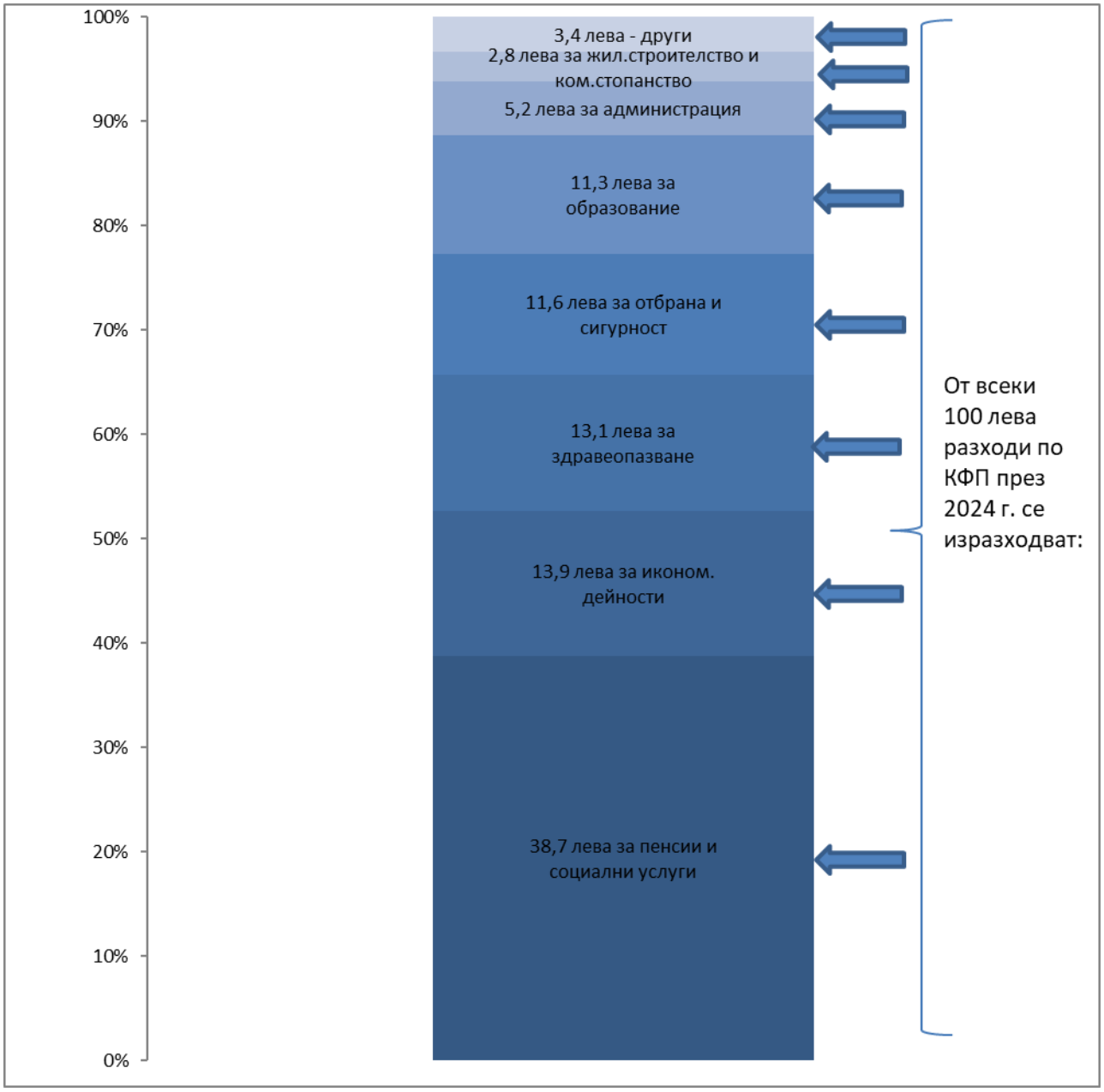
Лихвените плащания възлизат на *1 009,0 млн. лв.* (99,8 % спрямо планираните за 2024 г.)**,** *текущите нелихвени разходи* са в размер на *68 726,6 млн. лв.*, *капиталовите разходи (вкл. нетния прираст на държавния резерв)* възлизат на *6 802,4 млн. лв.* и *предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина* са в размер на *48,6 млн. лева*. Разходите по КФП, представени като процент от БВП, представляват 38,5 % от БВП за 2024 г. при 39,2 % от БВП за 2023 г.

Разходи по икономически елементи за 2023 г. и 2024 г. (млн. лв.)

Направление на разходите по КФП за 2024 г. по функционален признак

Разгледани **по функционален признак,** бюджетните разходи отразяват основните направления на разходните политики по КФП в рамките на бюджетния ресурс за 2024 г. Разходите, извършени за обезпечаване на политиките и отговорностите на държавата в сферата на социалното осигуряване, подпомагане и грижи, икономическите дейности и услуги, здравеопазването, отбраната и сигурността и образованието съставляват 88,7 на сто от всички разходи, извършени през 2024 година.

Социално осигуряване, подпомагане и грижи

С най-голям относителен дял (38,7 %) от общите разходи по КФП за 2024 г. са разходите във функция „**Социално осигуряване, подпомагане и грижи“**. В тази функция се отчитат разходите за пенсии, социални помощи и обезщетения и разходите за издръжка на службите за социално осигуряване. Общите разходи за функцията за годината възлизат на **29 657,8 млн. лв.**

С най-голям относителен дял във функцията са разходите за пенсии, отчетени по бюджетите на ДОО и УПФ, които възлизат на 21 770,5 млн. лв. и нарастват с 2 560,0 млн. лв. (13,3 %) спрямо предходната година. Основните причини за това увеличение са: ефектите от изплащане на увеличените пенсии от 1 юли 2023 г., вкл. увеличението на минималната пенсия; увеличение с 11 % от 1 юли 2024 г. на всички пенсии, с изключение на максималната пенсия; изплащане през м. април и декември на еднократни добавки в размер на 100 лева на пенсионерите, чиито пенсии са под линията на бедност за 2024 г.

Общата сума на разходите в група „Социални помощи и обезщетения” на консолидирано ниво възлиза на 4 641,2 млн. лева. В структурно отношение това са разходи, които са предвидени по държавния бюджет (главно по бюджета на МТСП) и бюджета на ДОО. Размерът на усвоените разходи в групата по държавния бюджет е 1 677,0 млн. лв. Преобладаващата част от тях са по бюджета на МТСП за помощи и добавки по Закона за семейни помощи за деца, Закона за социално подпомагане, Закона за хората с увреждания, Закона за личната помощ, Закона за закрила на детето, целеви помощи за отопление по Наредба № РД 07-5 от 2008 г. и др. Отчетените разходи за социални помощи и обезщетения по бюджета на ДОО са в размер на 2 755,2 млн. лв. Изплатените суми по основните направления са както следва: обезщетения за временна неработоспособност поради общо заболяване, гледане на болен член от семейството и карантина, и нетрудови злополуки - 1 152,6 млн. лв. млн.; обезщетения при бременност и раждане - 669,4 млн. лв.; обезщетения за безработица - 572,1 млн. лв.; обезщетения за отглеждане на малко дете - 320,8 млн. лв. и други. Като текущи трансфери за домакинствата в тази група се отчитат и изплатените през 2024 г. средства за сметка на преведения трансфер от МЗ за дейности за здравнонеосигурени лица, лекарствени продукти и за потребителска такса в размер на 206,5 млн. лв.

Общият размер на изразходваните средства за група „Програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта“ за 2024 г. е 3 246,1 млн. лв., като основните системи, по които са извършени разходите, са държавния бюджет, бюджетите на общините, социалноосигурителните фондове и сметките за средства от ЕС. С най-голям дял в групата са разходите, отчетени по бюджета на общините (2 275,9 млн. лв.). Размерът на отчетените разходи по държавния бюджет е 333,6 млн. лв. От тях по бюджетите на министерствата и ведомствата са отчетени 322,4 млн. лв. и по централния бюджет 11,2 млн. лв. В тази група разходи са планирани по бюджета на МТСП средствата за активните мерки на пазара на труда, с които се осигурява запазването и развитието на политиката по намаляване на безработицата, съхраняване и поддържане на работната сила. От тази група разходи се финансира и дейността на агенциите второстепенни разпоредители към министъра на труда и социалната политика, които са ангажирани с изпълнението на социалната политика като: Агенцията по заетостта, Агенцията за социално подпомагане, ИА “Главна инспекция по труда“, Държавната агенция за закрила на детето и др., както и разходи за издръжка на дейността на Дома на ветераните на културата и изкуствата към Министерство на културата. Изразходваните средства за реализиране на активната политика по заетостта са в размер на 81,7 млн. лв., от които в тази група разходи са отчетени 38,0 млн. лв., а 43,7 млн. лв. представляват трансфери към министерства, ведомства и общини.

Отчетените разходи за програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта през 2024 г. по бюджета на ДОО са в размер на 191,9 млн. лв.

Икономически дейности и услуги

На второ място по относителен дял в структурата на общите разходи по КФП за 2024 г. е функция **„Икономически дейности и услуги“** в размер на **10 681,4 млн. лв.** Те съставляват 13,9 % от общите разходи по КФП и са свързани с реализиране на приоритети в сферата на енергетиката, промишлеността и строителството, транспорта и съобщенията, селското и горското стопанство, риболова, туризма и други. Основните направления, в които са изразходвани средствата по тази функция, са: изграждане на инфраструктурни обекти с национално значение, ремонт и поддържане на съществуващата транспортна мрежа, за компенсиране високите цени на енергията по одобрени от Министерския съвет програми, подпомагане на земеделските производители и други. През 2024 г. с най-голям относителен дял във функцията (48,3 %) са разходите по група „Транспорт и съобщения“, които са в размер на 5 161,1 млн. лв. Целта на провежданата политика в този сектор е развитие, поддържане, модернизация и изграждане на пътната и железопътната инфраструктура; организация и управление на транспорта, осигуряване на безопасност, сигурност и екологосъобразност, както и развитие на съобщенията и информационните технологии.

Отчетените разходи по държавния бюджет в група „Транспорт и съобщения” за 2024 г. са в размер на 3 325,7 млн. лева. През 2024 г. по бюджета на Министерството на транспорта и съобщенията (МТС) в група „Транспорт и съобщения” са усвоени средства в размер на 1 012,9 млн. лв. Разходите за субсидии и други текущи трансфери за нефинансови предприятия предоставени чрез бюджета на МТС са в общ размер на 658 млн. лв., в т. ч. 257,3 млн. лв. за „БДЖ – Пътнически превози“ ЕООД, което получава субсидии от държавния бюджет на основата на сключен дългосрочен договор за извършване на обществени превозни услуги в областта на железопътния транспорт на територията на Република България. Субсидията е предназначена за компенсиране на разликата между реализираните приходи и направените разходи за осъществяване на превозната услуга. Субсидията се предоставя по утвърден месечен график. Средствата за Национална компания „Железопътна инфраструктура” възлизат в размер на 320,4 млн. лв. за осигуряване на текущото поддържане и експлоатация на железопътната инфраструктура. За „Български пощи“ ЕАД е предоставена държавна субсидия в общ размер на 78,3 млн. лв., в т.ч. за изпълнение на задължението за компенсиране на несправедливата финансова тежест от изпълнението на универсалната пощенска услуга през 2024 г. на „Български пощи“ ЕАД са изплатени 29,1 млн. лв. През 2024 г. за компенсиране на извършването на услугата от общ икономически интерес по разпространение на периодични печатни издания (вестници и списания) с отстъпки на едро и дребно, директно или на абонаментна основа, на „Български пощи“ ЕАД са изплатени 30,8 млн. лв. За изпълнение на възложената на „Български пощи“ ЕАД услуга по посредничество при заявяване на административни и електронни административни услуги и получаване на резултата от тях чрез пощенски станции са предоставени 18,4 млн. лв. На „България Хели Мед Сървиз“ ЕАД са предоставени 2 млн. лв. за извършване на услуга от общ икономически интерес – полети за осигуряване на въздушен транспорт с вертолети за нуждите на спешната медицинска помощ, организирана от държавата при условията и по реда на Регламент (ЕС) № 965/2012 на Комисията от 5 октомври 2012 година за определяне на технически изисквания и административни процедури във връзка с въздушните операции в съответствие с Регламент (ЕО) № 216/2008 на Европейския парламент и на Съвета от авиационен оператор със свидетелство за авиационен оператор и SPA.HEMS одобрение, издадено от главния директор на Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“. Чрез бюджета на Комисията за регулиране на съобщенията през 2024 г. са усвоени средства в размер на 31,3 млн. лв. за изпълнение на секторната политика в областта на далекосъобщенията чрез финансиране на дейности, свързани с регулирането и контролирането на далекосъобщителния, радиочестотния

спектър и услуги на информационното общество. През 2024 г. чрез бюджета на Държавна комисия по сигурността на информацията в това функционално направление е финансирана дейността на Специалната куриерска служба, като разходите възлизат в размер на 7,4 млн. лева. Чрез бюджета на Министерството на електронното управление през 2024 г. са усвоени средства в размер на 67 млн. лв. за финансово обезпечаване на дейностите в областта на електронното управление, електронните удостоверителни услуги, електронната идентификация, мрежовата и информационна сигурност, както и за поддържане на информационните системи и центрове. Отчетените разходи по общинските бюджети за група „Транспорт и съобщения" са в размер на 1 015,9 млн. лв., от които 551,0 млн. лв. текущи и 464,9 млн. лв. капиталови разходи. В тази група се отчитат разходите за поддържане, основен ремонт и изграждане на четвъртокласната пътна мрежа на общините и прилежащата към нея инфраструктура, както и придобиването от общините на транспортни средства за осъществяване на междуградски и вътрешноградски превози, организация и контрол по транспорта и други дейности. Изразходваните средства от ЕС в група „Транспорт и съобщения" са в размер на 819,5 млн. лв. основно по следните оперативни и др. програми: „Транспорт и транспортна инфраструктура", "Транспортна свързаност" 2021 - 2027 г. (ПТС), по Плана за възстановяване и устойчивост на РБ и други.

Общият размер на усвоените средства по група „Минно дело, горива и енергия" е 2 634,6 млн. лв., като преобладаваща част от тях (2 523,7 млн. лв.) са извършени по бюджета на Фонд "Сигурност на електроенергийната система" (ФСЕС). Основната част от отчетените разходи са за компенсиране високите цени на енергията по одобрени от Министерския съвет програми, за покриване на разходите, извършени от обществения доставчик на ел. енергия, произтичащи от задълженията му по чл. 93а и 94 от Закона за енергетиката, за предоставяне на премия на производителите по чл. 162а от ЗЕ и производител с обект на обща инсталирана мощност 500 kW и над 500 kW, по Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ), включително за минали регулаторни периоди и за лихви, договорени с рамково споразумение между фонда и кредитна или друга финансираща институция за финансиране на проекти за енергийна ефективност.

Общата сума на разходите в група „Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов" е 2 187,9 млн. лева. Средствата са изразходвани основно чрез бюджетите на Министерство на земеделието и храните (МЗХ) и ДФ „Земеделие". Средствата по бюджета на МЗХ – 378,1 млн. лв. са за изпълнение на следните политики: са борбата със заразни и паразитни болести; събиране и унищожаване на високо рискови отпадъци; закупуване на ваксини и диагностикуми; покупка на противоградови ракети за борба с градушките; охрана и възпроизводство на горите; издръжка на горската и ловна стража с оглед опазване на горите и дивеча; опазване, възстановяване и подобряване на почвеното плодородие и екологичните функции на почвената покривка; развитието на лозаровинарския сектор в страната, съгласно изискванията на ЕС; опазване селекцията в животновъдството с оглед подобряване породата им; контрол на зърното и фуража; опазване и възпроизводство на рибата и аквакултурите, опазване и обогатяване на рибните ресурси в страната; изпитване, изследване и сертифициране на земеделската и горска техника; сортоизпитване, сертифициране и контрол на посевния и посадъчен материал; опазване на страната от проникването и разпространяването на вредители по растенията и растителните продукти; за субсидиране цената на водата за поливни нужди. Средствата изразходвани през 2024 г. за реализиране на национални политики в сектора, чрез бюджета на Държавен фонд „Земеделие", са в размер на 1 026,2 млн. лв. и са за развитие на селските райони, за селскостопански пазарни механизми, за директни плащания и мерки за специфично подпомагане, за държавни помощи, национални доплащания и САПАРД, за рибарство и аквакултури. Най-голяма част от средствата са изразходени за осъществяване на държавно подпомагане под формата на държавни помощи (810,7 млн. лв.), следвани от преходна национална помощ за тютюн (69,7 млн. лв.) и преходна

национална помощ за животни (48,7 млн. лв.). Одобрените схеми за преходна национална помощ са предварително съгласувани с Европейската комисия (ЕК). Целта им е да приближи нивото на подкрепа на българските производители с останалите държави-членки и да повиши конкурентоспособността им. Схемите се определят от Министерството на земеделието и храните съобразно водената политика, след одобрена нотификация от ЕК. Подпомагането по схемите за преходна национална помощ се извършва според разпоредбите на Наредба 3 за условията и реда за прилагане на схемите за директни плащания, като право на подпомагане по схемата за тютюн имат земеделски стопани, които са отглеждали тютюн, изкупен и премиран по реда на Закона за тютюна и тютюневите изделия. Изразходваните средства от ЕС в тази група са в размер на 750,1 млн. лв. (включително разходите за национално съфинансиране).

Разходите в сферите на промишлеността и строителството, туризма и другите дейности по икономиката са в размер на 697,8 млн. лв. и са изразходвани за: изграждане на конкурентноспособна икономика, която ще осигури растеж и развитие на регионите в България, насърчаване и ускоряване на иновациите и инвестициите в цялата страна и във всички сектори на икономиката; популяризиране на българския туристически продукт чрез участие с национални и информационни щандове на международни туристически изложения в България и в чужбина; финансово осигуряване на издателска дейност, издръжката на обекти, предназначени за представителни и социални нужди - почивни бази, оздравителни комплекси и др., осъществяването на дейностите в областта на метрологията и техническия надзор, на приватизацията и следприватизационния контрол, на патентната дейност, на дейностите по акредитиране на лаборатории и органи, на дейности, свързани с политиката в областта на обществените поръчки и др. Голяма част от изразходваните суми са от сметките за средства от ЕС – 290,9 млн. лв. (основно по Плана за възстановяване и устойчивост на РБ, по Програма за конкурентоспособност и иновации в предприятията 2021-2027 (ПКИП), по ОП „Добро управление“, ОП „Региони в растеж” и други).

Здравеопазване

В структурата на общите разходи по КФП за 2024 г. разходите за функция **„Здравеопазване“** са с дял от 13,1 %**.** Изразходваните средства в сферата на здравеопазването за 2024 г. са в размер на **10 018,4 млн. лв.** и отразяват държавната политика в областта на общественото здраве и здравното осигуряване. Отчетените разходи в тази функция по бюджета на НЗОК са в размер на 7 940,3 млн. лв., като с най-голям относителен дял са здравноосигурителните плащания в размер на 7 829,8 млн. лева., изразходвани по следните направления: първична извънболнична медицинска помощ – 560,3 млн. лв.; специализирана извънболнична медицинска помощ – 571,1 млн. лв.; дентална помощ – 372,0 млн. лв.; медико-диагностична дейност – 259,0 млн. лв.; лекарствени продукти, медицински изделия и диетични храни за домашно лечение на територията на страната – 1 183,8 млн. лв.; лекарствени продукти за лечение на злокачествени заболявания в условията на болнична медицинска помощ – 872,1 млн. лв.; медицински изделия, прилагани в болничната помощ – 175,1 млн. лв.; болнична медицинска помощ – 3 760,5 млн. лв.; други здравноосигурителни плащания – 75,9 млн. лева.

Разходите по държавния бюджет за функция „Здравеопазване” през 2024 г. са в размер на 1 551,4 млн. лв. и са насочени към финансиране на следните приоритети: основни системи на общественото здравеопазване - центрове за спешна медицинска помощ; регионални инспекции, центрове за трансфузионна хематология и др.; национални здравни програми по стратегически здравни приоритети и социално значими заболявания; осигуряване на медикаменти, консумативи и биопродукти по централна доставка; диагностично-консултативна и лечебна дейност в лечебните заведения, в системата на МЗ, МТС, МС, МО, МВР и ММС. Основните разходи за функция „Здравеопазване” по държавния бюджет се

осъществяват чрез бюджета на Министерството на здравеопазването. То субсидира лечебните заведения за болнична помощ с държавно и общинско участие въз основа на договор за дейности, които са определени като държавна отговорност по критерии и ред, определени от министъра на здравеопазването, в съответствие с чл. 82 от Закона за здравето. Субсидиите за болнична помощ чрез бюджета на МЗ за 2024 г. по отчет са 307,4 млн. лева. Чрез бюджета на Министерството на здравеопазването и през 2024 г. се осъществяват разходи по централни доставки за ваксини и тестове, за лекарствени продукти за пациенти със СПИН, туберкулоза и психически и поведенчески зависимости, като по отчет тези разходи са в размер на 84,5 млн. лева.

По общинските бюджети за функция „Здравеопазване" са отчетени разходи в размер на 485,1 млн. лв. или 123,5 % спрямо предвидените по разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. С тези средства са финансирани разходите за персонал в детските ясли и детските кухни, разходите за здравни кабинети в детските градини и училища, здравни медиатори, общинските съвети по наркотични вещества и превантивно информационни центрове, пътни разходи на правоимащи болни и средствата за командироване на експертите от ТЕЛК от друга община и други.

Изразходваните европейски средства във функция „Здравеопазване" са в размер на 39,8 млн. лв., основно по ОП „Региони в растеж", Плана за възстановяване и устойчивост на РБ, „Програма за развитие на човешките ресурси" и други.

Отбрана и сигурност

Разходите, извършени в сферата на **отбраната и сигурността** през 2024 г., са в размер на **8 858,3 млн. лв.**, или 11,6 % от общите разходи. С извършените разходи са обезпечени дейностите по осигуряването на националната сигурност и отбрана, поддържането на отбранителния потенциал на страната, опазването на обществения и правовия ред, издръжка на съдебната власт и администрацията на затворите и защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии. Извършените разходи по КФП за група „Отбрана" през 2024 г. са в размер на 3 251,7 млн. лв. Най-голям относителен дял имат разходите, отчетени по бюджета на Министерството на отбраната (МО) - 3 219,5 млн. лв. През годината усилията на Министерството на отбраната бяха фокусирани върху: подобряване на условията за изпълнение на мисиите и задачите на въоръжените сили; ускоряване изграждането и поддържането на необходимите отбранителни способности и попълване на дефицитите; превъоръжаване и модернизация; попълване на вакантните длъжности и окомплектоване и подготовка на доброволния резерв; изпълнение на Целите на способностите на НАТО; принос към изграждане на предното присъствие на Алианса в Черно море; изграждане на способности за стратегически комуникации с обществото.

Разходите за група „Полиция, вътрешен ред и сигурност" по КФП са в размер на 3 663,7 млн. лв., като с най-голям дял е Министерство на вътрешните работи с 2 964,8 млн. лв. Средствата за осигуряване дейността на съдебната власт са в размер на 1 432,6 млн. лв., а за тези по администрирането на затворите - 336,5 млн. лв. Останалите средства във функцията - 173,8 млн. лв., са за защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии.

Образование

Разходите за сферата на **образованието** съставляват 11,3 % от общите разходи по КФП за 2024 г. Сумата на изразходваните средства в тази функция за годината е **8 689,5 млн. лв**. От тях по държавния бюджет са отчетени разходи в размер на 1 006,5 млн. лв. или 64,6 % спрямо утвърдените със ЗДБРБ за 2024 г. Останалата част от планираните разходи за образование е отчетена и през 2024 г. като предоставени трансфери на други бюджети, които не са част от държавния бюджет, но са включени в КФП.

Отчетените разходи от държавните висши училища, в т. ч. държавните висши военни училища за образование са в размер на 1 587,3 млн. лв.

Най-голяма част от разходите по функцията се извършват от общините, тъй като финансирането на преобладаващата част от детските градини, началните и средните училища е децентрализирано и става чрез общинските бюджети. Разходите по общинските бюджети за функцията са 5 609,5 млн. лв. или 112,9 % спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2024 г. Превишението спрямо закона се дължи на финансирането по национални програми „Оптимизиране на вътрешната структура на персонала“, „Осигуряване на съвременна, сигурна и достъпна образователна среда”, „Без свободен час”, „Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в системата на предучилищното и училищното образование”, „България – образователни маршрути“, „Заедно в изкуствата и в спорта“ и други национални програми за развитие на образованието. Училищата и детските градини получават допълнителни средства за възстановяване на транспортните разходи или на разходите за наем на педагогическите специалисти, за работа с деца от уязвими групи, за стипендии на деца с изявени дарби, за изплащане на допълнително възнаграждение за постигнати резултати от труда на директорите на общинските институции, за транспорт на деца и ученици по чл. 283, ал. 2 от Закона за предучилищното и училищното образование, за закупуване на познавателни книжки, учебници, електронно четими учебници, учебни комплекти и учебни помагала, за изплащане на стипендии за постигнати образователни резултати, както и средства за издръжка на паралелки за придобиване на квалификация по защитени специалности от професии и по специалности от професии, за които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда. През 2024 г. по бюджетите на общините са предоставени допълнително средства за компенсиране на извършените от родителите разходи за отглеждането и обучението на децата, които не са приети в държавни или общински детски градини или училища поради липса на свободни места, както и средства за повишаване на стандарта за яслена и целодневна група в детска градина и училище, за увеличаване на заплатите на помощник-възпитателите във връзка с чл. 1, ал. 5, т. 2.2 и 2.3 от ЗДБРБ за 2024 г.

Средствата от ЕС във функцията са в размер на 461,0 млн. лв., основно по следните оперативни и др. програми - ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“, Програма „Образование“ 2021-2027 , Плана за възстановяване и устойчивост на РБ и др.

Разходи, класифицирани в други функции

Разходите за функция **„Общи държавни служби”** са в размер на **3 951,0 млн. лв**.

Разходите, отчетени по функция **“Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда”** са в размер на **2 148,0 млн. лв.**). Извършените разходи през годината за финансиране на сферата на **културата, спорта, почивните дейности и религиозното дело** са в размер на **1 573,2 млн. лв. Разходите, некласифицирани в другите функции** включват лихвени плащания по обслужване на държавния и общинския дълг и др. и са в размер на **1 009,0 млн. лева.**

СЪПОСТАВКА НА ПАРАМЕТРИТЕ ПО ОТЧЕТА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА БЮДЖЕТА С ИЗИСКВАНИЯТА НА ФИСКАЛНИТЕ ПРАВИЛА В ЗАКОНА ЗА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ

Фискално правило по отношение на структурния дефицит на сектор "Държавно управление"

- Средносрочната бюджетна цел за структурния баланс на сектор „Държавно управление“ е дефицит в размер до 1 % от БВП. Тази цел е в съответствие с изискванията на чл. 23, ал. 2 от ЗПФ, като отчита сравнително ниския размер на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление”, както и ниските рискове пред дългосрочната устойчивост на публичните финанси.
- През 2024 г. структурното бюджетно салдо бе оценено на дефицит от 3,1 % от БВП. При отсъствие на еднократни мерки, фазата на икономическия цикъл се отрази в минимална допълнителна отрицателна корекция (0,1 пр.п.) на бюджетен баланс на сектор "Държавно управление" (3,0 % от БВП).

Фискално правило по отношение на дефицита на сектор "Държавно управление"

- На база на данни от априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга на България салдото на сектор „Държавно управление“ за 2024 г. е дефицит в размер на 3,0 % от БВП. Отчетената стойност отговаря на заложената референтна стойност в чл. 25, ал. 2 на ЗПФ.

Фискално правило по отношение на ръста на бюджетните разходи

- Оценката на съответствието с изискванията на Закона за публичните финанси (ЗПФ) по отношение на растежа на бюджетните разходи се базира на общата методология на Европейската комисия за т. нар. бенчмарк на разходите, при отчитането на разделението между финансираните с национални средства и със средства от ЕС публични инвестиции. Бенчмаркът на разходите се сравнява с нивото на потенциалния средносрочен растеж на БВП, изчислен от ЕК. ***След реформата на Пакта за стабилност изпълнението на бенчмарка на разходите вече не е показател, който се следи при оценката за спазване на фискалните правила в ЕС.***
- На база направени изчисления от Министерството на финансите, изменението в реално изражение на разходния индикатор, използван за целите на фискалното управление в ЕС, се оценява на 6,8 % за 2024 г. Според изчисленията на ЕК нивото на референтния растеж се оценява средно на 2,2 % за периода 2024 – 2028 г.

Фискално правило по отношение на салдото по КФП

- Съгласно разпоредбите на чл. 27, ал. 4 от Закона за публичните финанси дефицитът по КФП на касова основа не може да надвишава 3,0 на сто от БВП. На база на годишните отчети за касовото изпълнение на бюджетите на първостепенните разпоредители с бюджет салдото по КФП за 2024 г. е отрицателно (дефицит) в размер на 3,0 на сто от БВП. В този смисъл разпоредбата на чл. 27, ал. 4 е изпълнена.

Фискално правило по отношение на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“

- . По предварителни данни, съгласно априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга към края на 2024 г., стойността на индикатора, определящ степента на държавна задлъжнялост и един от основните критерии за конвергенция – показателят „консолидиран дълг на сектор „Държавно управление“/БВП“ достига до ниво от 24,1 % (при 22,9 % през 2023 г.). На база на отчетените данни за показателя изискванията на чл. 29 от ЗПФ са изпълнени.

Фискално правило по отношение на максималния размер на разходите по КФП

- Съгласно разпоредбите на чл. 28 от Закона за публичните финанси разходите по консолидираната фискална програма не могат да надвишават референтната стойност от 40 на сто от БВП. На база на обобщените годишни отчети за касовото изпълнение на бюджетите на първостепенните разпоредители с бюджет общите разходи (вкл. вноската на Република България в общия бюджет на ЕС) по КФП за 2024 г. представляват 36,7 на сто от БВП, което съответства на посочената разпоредба.

ОТЧЕТЪТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА БЮДЖЕТА ЗА 2024 г. В ЧИСЛА

95,7 % изпълнение на разчетите по приходите

- **Приходите, помощите и даренията** по КФП за 2024 г. са в размер на **72 015,1 млн. лв**., което е 95,7 % от годишните разчети.

95,9 % изпълнение на разчетите по разходите

- Общият размер на **разходите** по КФП (вкл. вноската на Република България в бюджета на ЕС) за годината възлиза на **78 178,8 млн. лв.,** което е 95,9 % от годишните разчети.

3,0 % от БВП дефицит по КФП

- **Салдото по КФП** на касова основа за 2024 г. е отрицателно в размер на в размер на **6 163,6 млн. лв.**, което представлява 3,0 % от БВП.

Дефицит в размер на 3,0 % от БВП на сектор "ДУ"

- Оценката в априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга е, че през 2024 г. салдото на сектор „Държавно управление“ е отрицателно в размер на 3,0 % от БВП.

24,1 % от БВП

дълг на сектор "ДУ"

- По отношение на показателя държавен дълг като относителен дял от БВП България остава втора след Естония с най-нисък дълг на сектор „Държавно управление“ в ЕС за 2024 г. – 24,1 % от БВП.

5,2 млрд. лв. касови постъпления от ЕС

- Общият размер на касовите постъпления от ЕС (от Структурните и Кохезионния фондове, от ЕЗФРСР и ЕФМДР, от средства за директни плащания към земеделските производители и плащания по пазарни мерки и др.) за 2024 г. е 5 160,5 млн. лв.

Фискалният резерв е в размер на 11,9 млрд. лв.

- Фискалният резерв към 31.12.2024 г. е в размер на 11,9 млрд. лв., в т.ч. 9,6 млрд. лв. депозити на фискалния резерв в БНБ и банки и 2,3 млрд. лв. вземания от фондовете на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други.